KESİT AKADEMİ DERGİSİ

ISSN: 2149-9225

The Journal of Kesit Academy

Pandemi Sürecinde Lise Öğrencilerinin
Sosyo-Ekonomik Durumlarının Uzaktan Eğitime
Etkileri

The Effects of Socio-Economic Status of High
School Students on Distance Learning during the
Pandemic Process

İpek Beyza ALTIPARMAK*
Betül DEMİRCAN**

Makale Türü/ Article Information/ Информация о Статье:

Araştırma Makalesi/ Research Article/ Научная Статья

Atıf / Citation / Цитата

Altıparmak, İ. B. ve Demircan, B. (2021). Pandemi sürecinde lise öğrencilerinin sosyo-ekonomik durumlarının uzaktan eğitime etkileri. *Kesit Akademi Dergisi*, 7 (29), 92-110.

Altıparmak, İ. B. & Demircan, B. (2021). The effects of socio-economic status of high school students on distance learning during the pandemic process. *The Journal of Kesit Academy*, 7 (29), 92-110.

10.29228/kesit.54052

Geliş/ Submitted/ Отправлено: 02.11.2021
Kabul/ Accepted/ Принимать: 10.12.2021
Yayın/ Published/ Опубликованный: 25.12.2021

Bu makale İntihal.net tarafından taranmıştır. This article was checked by Intihal.net. Эта статья была проверена
Интихал.нет Bu makale Creative Commons lisansı altındadır. This article is under the Creative Commons license. Это
произведение доступно по лицензии Creative Commons.

*Doç. Dr., Bursa Teknik Üniversitesi, ipek.altiparmak@btu.edu.tr

**Yüksek Lisans Öğrencisi, Bursa Teknik Üniversitesi, demircanbetul@hotmail.com

KESİT AKADEMİ DERGİSİ

ISSN: 2149-9225

The Journal of Kesit Academy

Pandemi Sürecinde Lise Öğrencilerinin Sosyo-Ekonomik Durumlarının Uzaktan Eğitime Etkileri¹

*The Effects of Socio-Economic Status of High School Students on Distance
Learning during the Pandemic Process*

Doç. Dr. İpek Beyza ALTIPARMAK

Betül DEMİRCAN

Öz: İnsanlık, tarih boyunca çeşitli salgınlarla mücadele etmiştir. Yayılım düzeyleri, etkileri ve nasıl bittiği gibi durumlar farklılıklar gösterse de yaşam kayıpları bakımından değerlendirildiğinde salgınların ortak noktası hep aynı olmuştur. Aralık 2019 tarihi itibarı ile Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıktığı bilinen ve daha sonra bütün dünyayı etkisi altına alan Koronavirüs pandemisi benzer şekilde oldukça fazla can kaybına neden olmuştur. Bu noktada pandeminin ilk mücadele alanı hiç kuşkusuz sağlık alanı olmuştur. Zaman ilerledikçe pandeminin çeşitli kurumlar üzerinde de olumsuz yansımaları kendini göstermeye başlamış farklı mücadele alanları ortaya çıkmıştır. Bunlardan biri de eğitimidir. Salgının başlamasıyla birlikte eğitim-öğretime ara verilmiş ve daha sonra uzaktan eğitim yoluyla süreç devam etmiştir. Uzaktan eğitim ile birlikte eğitime erişim için gerekli kaynaklara sahip olma, ev koşullarında ders çalışma, eğitim-öğretim için destekleyici materyallere ulaşma vb. gibi konularda sorunlar yaşanmaya başlanmıştır. Yaşanan bu sorunlar eğitim alanındaki eşitsizliğin daha da açılmasına neden olmuştur. Bu sorun alanından hareketle yapılan çalışmada Bursa ilinde devlet okullarında öğrenim gören 281 öğrenciye anket uygulanmış

¹ "COPE-Dergi Editörleri İçin Davranış Kuralları ve En İyi Uygulama İlkeleri" beyanları: Bu çalışma için herhangi bir çıkar çatışması bildirilmemiştir. Bu çalışma Bursa Teknik Üniversitesi Araştırma Etik Kurulu'nun 31.12.2020 tarih ve 2020/10-4 sayılı onayı çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Katkı Oranı Beyanı: %80-%20. Sorumlu Yazar: İpek Beyza ALTIPARMAK

Statements of "COPE-Code of Conduct and Best Practices Guidelines for Journal Editors": No conflicts of interest were reported for this article. This study was prepared with the approval of Bursa Technical University Research Ethics Committee. Author Contributions: %80-%20. Corresponding Author: İpek Beyza ALTIPARMAK

ve elde edilen veriler SPSS 25 programı ile analiz edilmiştir. Elde edilen veriler yorumlandığında pandemi sürecinde öğrencilerin sahip olduğu sosyo-ekonomik düzeyin, internet ve bilgisayar gibi donanımlara sahip olma durumu üzerinde etkili olduğu ve bu durumun da öğrencinin eğitim-öğretim hayatını önemli ölçüde etkilediği saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, pandemi, internet, bilgisayar, sosyo-ekonomik durum.

Abstract: Humanity has struggled with various epidemics throughout history. Although situations like spreading levels, effects and how it ends differ, the common point of the epidemics, loss of life, has always been the same. The Covid-19 pandemic, which emerged in Wuhan, China in December 2019, and then affected the whole world, similarly caused many deaths. At this point, the first field that has to be struggled has undoubtedly been health. As time progressed, the negative effects of the pandemic on various institutions began to show themselves, and different struggle areas, one of which is education, began to emerge. With the onset of the pandemic, education was suspended and then the process continued through distance learning. With the start of distance learning, problems such as having the necessary resources for access to education, studying in home conditions, and accessing supportive materials for education began to be experienced. These problems have led to an increase in inequality in education. Based on this situation, a questionnaire was applied to 281 students studying in public schools in Bursa city. Then the data were analyzed with SPSS 25 program. According to the results, it was determined that during the pandemic, the socio-economic level of the students had an impact on the status of having equipment such as the internet and computer, and this situation significantly affected the education life of the students.

Keywords: Education, pandemic, internet, computer, socio-economic level.

Giriş

Salgın hastalıklar yüzyıllar boyunca farklı ülkelerde ve farklı zamanlarda ortaya çıkmıştır. Örneğin, Ortaçağ'da Avrupa'da ortaya çıkan Veba Salgını hem toplumsal hem de ekonomik olarak Avrupa'yı yeniden şekillendirmiştir. Kara Ölüm olarak adlandırılan veba 14. yüzyılda başlamış ve 18. yüzyıla kadar etkisini sürdürmüştür. Söz konusu salgın ile birlikte tarihte hasta olanların izole edilmesi ve karantina gibi uygulamaların başladığı görülmektedir (Özden ve Özmat, 2014: 84). 1918'de İspanyol Gribi toplumsal ve ekonomik olarak olumsuz etkiler yaratmıştır. Daha yakın bir tarihte MERS salgınında ilk vaka Nisan 2012'de Ürdün'de saptanmıştır. Ebola Virüsü varlığı

bakımından bizi Sahra altı Afrika'sına götürmektedir. 2003'te Sars Virüsü 35 ülkeye yayılmış ve 65 yaş üstünü daha fazla etkilemiştir (Bingül vd., 2020: 192; Parıldar, 2020: 20). Son dönemde ise Covid-19 (Coronavirus) salgını insanoğlunun deneyimlediği en zor yaşam koşullarını ortaya çıkarmıştır.

Covid-19, insanlığın önünde sadece aşması gereken bir sağlık engeli değil aynı zamanda her alana yansımaları bulunan ve çok yönlü değerlendirilmesi gereken bir toplumsal sorun kaynağıdır. Etkileri pek çok toplumsal kurumda kendini göstermiştir. Bu önemli sorun alanlarından biri de eğitim alanıdır. Yaşanan salgın nedeni ile eğitim hayatında pek çok aksaklık yaşanmış ve daha önce hiç karşılaşılmamış problem alanları doğmuştur. Ortaya çıkan yeni sorun alanları ile birlikte eğitim alanında yaşanan eşitsizlikler daha fazla görünür olmuştur (<https://www.oecd.org>, Erişim tarihi: 08.10.2021). Bu noktadan hareketle pandeminin eğitim alanındaki eşitsizlik uçurumunu derinleştirdiği söylenebilir. Bunun en önemli nedenlerinden biri salgın döneminde okulların kapanması ile birlikte evden devam eden eğitim için bir takım teknolojik ekipmanın gerekliliğidir. Bilgisayar, tablet ya da telefon gibi internet ulaşımının sağlanabileceği bir cihaz temin etmek bu sürecin en önemli parçası haline gelmiştir. Diğer bir deyişle teknolojik donanım belirli bir ekonomik maliyet gerektirmekte ve bu maliyet bireyler tarafından karşılanmaktadır.

Eğitim, toplumsal yapı içinde pek konu ve alan ile ilgili olarak belirleyici konumdadır. Eğitimin mesleki farklılaşmayı yaratan ve hatta gelir durumunu belirleyen (Carnol ve Tural, 1989: 485) ekonomik bir işlevi olduğu gibi aynı zamanda ekonomik yapının da eğitim kaynaklarına ulaşma üzerinde etkisi bulunmaktadır. Nitekim TÜİK'in "Gelir ve Yaşam Koşulları" (<https://data.tuik.gov.tr>, Erişim tarihi: 07.10.2021) araştırmasının 2020 verileri incelendiğinde yıllık ortalama esas iş gelirinin okur-yazar olmayan bireylerde 16.785 TL, bir okul bitirmeyen bireyde 22.936 TL, lise altı eğitime sahip bireylerde 32.838 TL, lise ve dengi okul mezunlarında 41.855 TL ve yükseköğretim mezunlarında 65.085 TL olduğu görülmüştür. Yoksulluk oranları incelendiğinde ise okur-yazar olmayanların %26,7'si, bir okul bitirmeyenlerin %25,7'si, lise altı eğitime sahip bireylerin %14'ü, lise ve dengi okul mezunlarının %8,3'ü ve yükseköğretim mezunlarının %3,2'si yoksul olarak kayıtlara geçmiştir. Araştırma sonuçlarından anlaşılacağı gibi eğitim seviyesi ile gelir seviyesi arasında doğru orantılı bir ilişki bulunmaktadır.

Eğitim hangi çağda olursa olsun önemsenen ve toplumsal ilerleme için temel gereksinim olarak değerlendirilen bir noktadadır. Pandemi süreci ile birlikte eğitim sistemi değişmek zorunda kalmış ve değişen sistemde uzaktan eğitim dünya çapında yaygınlaşmıştır. Uzaktan eğitim sürecine hızlı bir şekilde geçilmesi ve bu sistemin teknoloji, donanım vb. gibi (Çakmak ve Hevedanlı, 2005: 116) hem ekonomik hem de sistemsel bazı birikimleri gerektirmesi nedeniyle bir takım yansımalarının olacağı düşü-

nülmektedir. Diğer bir deyişle eğitim dış faktörlerden bağımsız bir kurum değildir hatta pek çok dış faktörden olumlu ya da olumsuz etkilenmektedir. Örneğin bilgisayara eğitim sisteminde kullanılmaya başlandığı 1970’li yıllar eğitimde değişimin başladığı dönem olarak kabul edilebilir (Kırmızıgül, 2020: 284). Kılıç ve Haşiloğlu’nun (2017: 1041) gerçekleştirdiği “Sosyoekonomik Durumun Öğrenci Başarısına Etkisi (7. Sınıf Türkçe ve Fen Bilimleri Dersleri Örneklemi)” başlıklı çalışma 2016-2017 yıllarında Ağrı ili merkez ilçede üç ortaokulda 396 öğrenci ile gerçekleştirilmiş ve bilgisayara sahip olan öğrencilerin bilgisayara sahip olmayanlara göre akademik olarak daha başarılı oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Pandemi ile birlikte tüm dünyada yaşanan ekonomik kriz ve bu krizden doğrudan etkilenen bireyler çoğu alanda ekonomik kısıtlamaya gitmek zorunda kalmışlardır. Özellikle pandemi ile birlikte küresel anlamda bir ekonomik durgunluğun yaşanması ve sonucunda ortaya çıkan iş kayıpları tüm dünyayı etkisi altına almıştır (Balcı ve Çetin, 2020: 43-44; Eğri ve Doğaner, 2020: 130). TÜİK verilerine göre Türkiye’de göreceli yoksulluk oranı 2020 yılında 0,6 puan artmış ve %15’e ulaşmıştır (<https://data.tuik.gov.tr>, Erişim tarihi: 07.10.2021). OECD’nin “Eğitime Bakış 2021” raporuna göre Türkiye OECD ülkeleri arasında sosyo-ekonomik durumun eğitim başarısını etkilediği ülkeler sıralamasında ilk sırada yer almaktadır. Ayrıca raporda koronavirüs salgını ile okulların kapanmasının eğitimdeki eşitsizlikleri daha da arttırdığına yer verilmiştir. Bunun yanı sıra salgın süreci ile birlikte OECD ülkelerinin %60’ının eğitime ayırdığı bütçenin arttığına ancak bu bütçenin kullanımının ülkelere göre farklılık gösterdiğine değinilmiştir. Raporda üzerinde durulan bir diğer önemli nokta ekonomik olarak dezavantajlı ailelerin çocuklarının derse katılım ve erişim sağlama gibi olanaklar bakımından zorlandıkları ve aynı zamanda evde ders çalışma ortamının sağlanamaması bakımından da eğitimde kayıplar yaşandığı noktasıdır (<https://tr.euronews.com>, Erişim tarihi: 08.10.2021). Buradan hareketle yapılan çalışmada pandemi sürecinde sosyo-ekonomik durumun uzaktan eğitim üzerindeki etkileri araştırılmıştır. Bu kapsamda ilk olarak çalışmanın yöntemi hakkında bilgi verilecek daha sonra elde edilen bulgular yorumlanacaktır. Çalışmanın sonuç kısmında çalışmanın genel bir değerlendirmesi yapılacak ve konu ile ilgili önerilere yer verilecektir.

Yöntem

Amaç ve Önem

2019 yılının Aralık ayında Çin’de ortaya çıkan koronavirüs tüm Dünya ülkelerini etkisi altına almıştır. Bu durumda bazı kurumlarda zorunlu olarak değişimler yaşanmıştır. Pandemi sürecinden etkilenen kurumların başında eğitim kurumu gelmektedir. Bu süreçte birçok ülke eğitime ara vermiş ve ilerleyen süreçlerde ise eğitim-öğretim faaliyetlerine uzaktan eğitim yolu ile devam etmişlerdir. Buradan hareketle yapılan çalışmanın konusunu lise öğrencilerinin sosyo-ekonomik durumunun eğitim

süreci üzerindeki etkisi oluşturmaktadır.

Uzaktan eğitime geçilmesi ile birlikte öğrenciler arasında sosyo-ekonomik faktörler ön plana çıkmaya başlamıştır. Uzaktan eğitimin verimli olabilmesi için öğrencilerin evde uygun bir çalışma ortamına, internet alt yapısına ve bilgisayar, tablet, telefon gibi çeşitli ekipmanlara sahip olması gerekmektedir. Buradan hareketle yapılan çalışmanın amacı tüm dünyada etkileri görülen ve hala devam etmekte olan koronavirüs pandemisi sonrasında uzaktan eğitime geçilmesiyle birlikte söz konusu eğitim sürecine katılımda sosyo-ekonomik durumun öğrenciler üzerindeki etkilerini araştırmaktır. Pandemi sürecinde gerçekleştirilen eğitim-öğretim faaliyetleri halihazırda yeni bir süreçte ve ilk defa deneyimlendiği için konu ile ilgili yapılan çalışmalar önem teşkil etmektedir. Yapılan çalışmanın da pandemi süreci ve sonrasında yapılacak olan eğitim ile ilgili çeşitli çalışmalara kaynaklık edeceği düşünülmektedir.

Evren ve Örneklem

Eğitim-öğretime yönelik yapılan çalışmalar her dönemde oldukça önemlidir. Özellikle son dönemde yaşanan koravirüs pandemisi araştırmacıları eğitim üzerine daha fazla düşünmeye yöneltmiştir. Salgın ile birlikte uzaktan eğitime geçilmesi eğitimin verimliliğinin ve ulaşılabilirliğinin hem eğitici hem de öğrenci açısından farklı koşullar altında ve yeniden değerlendirilmesini gerekli kılmıştır. Bu sebeple pandemi sürecinde öğrencilerin sosyo-ekonomik durumlarının eğitime etkisinin araştırıldığı söz konusu çalışmada Bursa’da devlet okullarında eğitim gören ve teknolojik ekipman kullanabilecek yaşta bulunan öğrenci grubu üzerinde çalışılmıştır. Pandemi döneminde veri toplanmasında yaşanan zorluklar ve alınan izin kapsamında çalışmaya orta düzey okul dahil edilmemiştir. Yaşanan pandemi dönemi dikkate alındığında yapılan çalışma sınırlılıklar barındırmakla birlikte örnekleme dahil edilen okul sayısı ve okul düzeyleri çoğaltılarak geliştirilebilir noktada yer almaktadır.

Bursa Milli Eğitim Müdürlüğü’nün verilerine göre Bursa ilinde lise düzeyinde eğitim gören 145.479 öğrenci bulunmaktadır. Çalışmanın örnekleme basit tesadüf örnekleme yolu ile seçilmiştir. Örneklem büyüklüğü %90 güven düzeyi $\pm$ %5 hata payı dikkate alınarak hesaplanmıştır. Yapılan hesaplama sonucunda örneklem hacmi 281 öğrenci olarak belirlenmiştir. Araştırmada örneklem temsili iki okul seçilirken; okulun bulunduğu semt ve öğrencilerin sosyo-ekonomik durumları dikkate alınmıştır. Konu ile ilgili olarak İl Milli Eğitim Müdürlüğü ile görüşülmüş ve okullar konusunda bilgi alınmıştır. Daha sonra okul müdürleri ile görüşmeler sağlanmış ve sosyo-ekonomik düzeyler teyit edilmiştir. Nilüfer’de bulunan Ahmet Erdem Anadolu Lisesi sosyo-ekonomik açıdan yüksek gelirli ailelerin çocuklarının öğrenim gördüğü okul olarak seçilmiştir. Örnekleme dahil olan diğer okul Osmangazi’de bulunan Öztimurlar Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi sosyo-ekonomik açıdan daha düşük gelire sahip ailelerin çocuklarının öğrenim gördüğü okul olarak belirlenmiştir.

Veri Toplama Teknikleri

Pandemi sürecinde lise öğrencilerinin sosyo-ekonomik durumlarının uzaktan eğitime etkilerinin incelendiği çalışmada veri toplama tekniği olarak anket kullanılmıştır. Anket çalışması başlamadan önce pilot uygulama yapılmış ve soruların işlevliliği kontrol edilmiştir. Pandemi sürecinde okula devam eden öğrenci sayısının az olması ve salgının seyrine göre veri toplama biçimi değişiklik göstermiştir. Hazırlanan anket formu örneklem olarak seçilen Ahmet Erdem Anadolu Lisesi öğrencilerine bizzat araştırmacılar tarafından uygulanmıştır. Örneklem olarak seçilen ikinci okul olan Öztimur Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerine anket online olarak uygulanmıştır. Ankette yer alan sorular ilk olarak öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerini daha sonra ise sosyo-ekonomik özelliklerini saptamaya yönelik oluşturulmuştur. Son noktada ise ekonomik durum ve eğitim ilişkisi sorgulanmıştır. Elde edilen veriler SPSS 25 programı ile analiz edilmiştir. Ortaya çıkan bulgular çalışmanın amacına yönelik olarak yorumlanmıştır.

Araştırmanın Bulguları

Sosyo-demografik Veriler

Yapılan çalışmada elde edilen veriler lise öğrencilerin pandemi süreciyle birlikte uzaktan eğitime erişimi üzerinde sosyo-ekonomik durumun etkisini anlayabilmek ve farklı düzeylerde belirlenmiş okullarda öğrenim gören öğrenci gruplarını karşılaştırmak adına frekans ve yüzdelik dağılımı alınmıştır. Söz konusu çalışmada örneklem olarak seçilip anket formu uygulanan öğrencilerin %35,2'sinin kadın ve %64,8'inin erkek olduğu görülmüştür. Katılımcıların sınıf düzeylerine bakıldığında 9.sınıf öğrencilerinin %27,4'ünün, 10.sınıf öğrencilerinin %25,3'ünün, 11.sınıf öğrencilerinin %30,6'sının ve 12.sınıf öğrencilerinin ise %16,7'sinin çalışmaya katıldığı görülmektedir.

Tablo 1: Katılımcı Bilgileri

Cinsiyet	Sayı(f)	Yüzde (%)
Kadın	99	35,2
Erkek	182	64,8
Toplam	281	100
Sınıf	Sayı(f)	Yüzde (%)
9.Sınıf	77	27,4
10.Sınıf	71	25,3
11.Sınıf	86	30,6
12.Sınıf	47	16,7
Toplam	281	100
Okulunuz Hangi Semtte	Sayı(f)	Yüzde (%)
Nilüfer	153	54,4
Osmangazi	128	45,6
Toplam	281	100

Çalışmanın amacına uygun olarak farklı semtlerde bulunan iki okul örneklem grubu olarak belirlenmiştir. Katılımcıların %54,4'ü Nilüfer, %45,6'sının Osmangazi semtinde ikamet ettiği görülmektedir. Ayrıca yapılan çalışma sırasında Nilüfer semtinde bulunan Ahmet Erdem Anadolu Lisesi'ndeki öğrencilerin okula devamlılığının Osmangazi semtinde bulunan Öztimurlar Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerine göre daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 2: Anne-Baba Mesleği

Anne Mesleği	Ahmet Erdem A.L.		Öztimurlar Mesleki ve Teknik A.L.		TOPLAM	
	Sayı(f)	Yüzde (%)	Sayı(f)	Yüzde (%)	Sayı(f)	Yüzde(%)
Ev Hanımı	73	47,7	88	68,8	161	57,3
İşçi	18	11,8	26	20,3	44	15,7
Memur	37	24,2	3	2,3	40	14,2
Serbest Meslek	7	4,6	9	7	16	5,7
Diğer	18	11,8	2	1,6	20	7,1
Toplam	153	100	128	100	281	100
Baba Mesleği	Sayı(f)	Yüzde (%)	Sayı(f)	Yüzde (%)	Sayı(f)	Yüzde(%)
	Sayı(f)	Yüzde (%)	Sayı(f)	Yüzde (%)	Sayı(f)	Yüzde(%)
Esnaf	9	5,9	10	7,8	19	6,8
İşçi	32	20,9	66	51,6	98	34,9
Memur	47	30,7	4	3,1	51	18,1
Serbest Meslek	29	19,0	28	21,9	57	20,3
Çalışmıyor	7	4,6	10	7,8	17	6
Diğer	29	19,0	10	7,8	39	13,9
Toplam	153	100	128	100	281	100

Çalışmada öğrencilere anne-baba mesleğinin ne olduğu sorulmuştur. Elde edilen verilere göre anne mesleğinde Öztimurlar Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin %68,8'i ev hanımı, %20,3'ü işçi, %2,3'ü memur, %7,0'ı serbest meslek, %1,6'sı diğer seçeneğini işaretlemişlerdir. Ahmet Erdem Anadolu Lisesi öğrencilerinin %47,7'si ev hanımı, %11,8'i işçi, %24,2'si memur, %4,6'sı serbest meslek ve %11,8'i diğer seçeneğini işaretlemişlerdir. Diğer seçeneğini işaretleyenler arasında Ahmet Erdem Anadolu Lisesi öğrencilerinin %2'si, Öztimurlar Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin %1,6'sı annesinin emekli olduğunu belirtmiştir. Baba mesleğine bakıldığında Öztimurlar Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin %7,8'i esnaf, %51,6'sı işçi, %3,1'i memur, %21,9'u serbest meslek, %7,8'i çalışmıyor, %7,8'i diğer seçeneğini işaretlediği görülmüştür. Ahmet Erdem Anadolu Lisesi öğrencilerinin %5,9'u

esnaf, %20,9'u işçi, %30,7'si memur, %19,0'ı serbest meslek, %4,6'sı çalışmıyor, %19'u diğer seçeneğini işaretlediği görülmüştür. Diğer seçeneği işaretleyen öğrenciler babasının emekli olduğunu belirtmiştir.

Hem anne hem de baba mesleği değerlendirildiğinde öne çıkan en belirgin farklardan biri memur mesleğinde olmuştur. Üst sosyo-ekonomik düzeyi temsil eden okula giden öğrencilerin hem anne (%24,2) hem de babası (%30,7) memur olan öğrenci yüzdesi, alt sosyo-ekonomik düzeyi temsil eden okul öğrencilerine göre oldukça yüksektir.

Tablo 3: Aile Gelir Düzeyi

Aile Gelir Düzeyi	Ahmet Erdem Anadolu Lisesi		Öztimurlar Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi		TOPLAM	
	Sayı (f)	Yüzde (%)	Sayı(f)	Yüzde (%)	Sayı(f)	Yüzde (%)
Bilmiyorum	8	5,2	0	0	8	2,8
0-2500 TL	5	3,3	41	32	46	16,4
2501-3000 TL	10	6,5	36	28,1	46	16,4
3001-3500 TL	12	7,8	11	8,6	23	8,2
3501-4000 TL	11	7,2	16	12,5	27	9,6
4001-5000 TL	24	15,7	12	9,4	36	12,8
5001 TL ve üstü	83	54,2	12	9,4	95	33,8
Toplam	153	100	128	100	281	100

Çalışmaya katılan öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyleri incelendiğinde Ahmet Erdem Anadolu Lisesi öğrencilerinin %54,2'si 5001 TL ve üstü, %15,7'si 4001-5000 TL, %7,8'i 3001-3500 TL, %7,2'si 3501-4000 TL, %6,5'i 2501-3000 TL ve %3,3'ü ise 0-2500 TL düzeyinde bir gelir seviyesine sahip olduklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin %5,2'si ise bilmiyorum cevabını vermiştir. Öztimurlar Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin cevapları incelendiğinde ise %32'sinin 0-2500 TL, %28,1'inin 2501-3000 TL, %12,5'inin 3501-4000 TL, %9,4'ünün 4001-5000 TL, %9,4'ünün 5001 TL ve üstü ve %8,6'sının 3001-3500 TL gelir düzeyine sahip olduğu görülmüştür. Bu oranlara bakıldığında iki okul arasında Öztimurlar Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nin sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan kısmı temsil ettiği ve Ahmet Erdem Anadolu Lisesi'nin ise sosyo-ekonomik düzeyi yüksek okulu temsil ettiği yönündeki çıkış noktası anlaşılmıştır.

Sosyo-ekonomik Durum ve Eğitim İlişkisi

Öğrenciler pandemi sürecinde sosyo-ekonomik faktörlere bağlı olarak eğitim

faaliyetlerinden aynı ölçüde yararlanamamışlardır. UNESCO’nun pandemi sürecine ilişkin yaptığı araştırma sonuçlarına bakıldığında tüm dünya ülkelerinde her 10 öğrenciden 9’unun eğitiminin kesintiye uğradığı görülmektedir. Pandemi sürecinde Türkiye’de eğitimin kesintiye uğramasıyla birlikte bu durumdan etkilenen öğrenci sayısı 25 milyon olarak belirlenmiştir. UNESCO tarafından yapılan çalışmada 706 milyon öğrencinin evde internetinin olmadığı, 56 milyon öğrencinin mobil ağların hizmet vermediği yerlerde yaşadığı görülmektedir (<https://en.unesco.org>, Erişim tarihi: 17.10.2021).

Tablo 4: İnternet Erişimi

İnternet Erişimi	Ahmet Erdem Anadolu Lisesi		Öztimurlar Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi		TOPLAM	
	Sayı(f)	Yüzde (%)	Sayı(f)	Yüzde (%)	Sayı(f)	Yüzde(%)
Yakın çevremdeki ağ	1	0,7	13	10,2	14	5
EBA Destek	0	0	7	5,5	7	2,5
Cep Telefonu	4	2,6	10	7,8	14	5
Sabit Modem	148	96,7	98	75,8	245	87,2
Toplam	153	100	128	100	281	100

Uzaktan eğitim sürecinde sağlıklı bir internet erişimine sahip olmak öğrencilerin verimli eğitim almalarını etkileyen önemli bir faktördür. Ev içinde internet erişimi sabit modem, telefon vb. gibi araçlarla sağlanabilmekte olup bir ücret ödemesi gerektirmektedir. Tablo 4’e bakıldığında sabit internete sahip olan öğrencilerin çoğunluğunun (%96,7) Ahmet Erdem Anadolu Lisesi’nde olduğu görülmektedir. Üst sosyo-ekonomik düzeyi temsil eden okul öğrencilerinin neredeyse tamamına yakınında (%96,7) evinde sabit bir internet bağlantısı olduğu görülmüştür ve hiçbir öğrenci EBA destek programından faydalanmamaktadır. Diğer öne çıkan nokta ise alt sosyo-ekonomik düzeyi temsil eden Öztimurlar Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin %10,2’si yakın çevredeki ağ sisteminden faydalanmaktadır.

Eğitimde teknoloji kullanımı günümüzde neredeyse kaçınılmazdır. Sosyal hayatın ve sahip olduğumuz çevrenin büyük çoğunlukla teknoloji ile şekillendiği düşünülürse kişinin kendisini teknolojiden soyutlaması pek mümkün görülmemektedir. Eğitim kurumu da bireyleri çevreleyen teknolojik donanımları kendi perspektifi ile (verimliliği artırma, bilgiye ulaşma, evrenselden haberdar olma vb.) kullanmaktadır.

Bu durum özellikle pandemi sürecinde daha da ön plana çıkmıştır.

Pandemi sürecinde öğrencilerin derslere düzenli katılımını etkileyen en önemli faktörlerden biri eğitim için gerekli donanımına sahip olma durumudur. Yapılan ankette öğrencilerin bilgisayara sahip olup olmama durumları sorgulanmıştır. Çıkan sonuçlar değerlendirildiğinde Öztimurlar Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin %89,5'i ve Ahmet Erdem Anadolu Lisesi'ndeki öğrencilerin %10,5'i bilgisayarının olmadığını belirtmiştir. Ortak bir bilgisayara sahip olma durumu sorgulandığında ise Ahmet Erdem Anadolu Lisesi öğrencilerinin %64,6'sı ve Öztimurlar Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin %35,4'ü evde ortak kullanılan bir bilgisayar olduğunu belirtmiştir.

Tablo 5: Bilgisayara Sahip Olma ve Online Derslere Düzenli Katılım

Bilgisayara sahip olma ve online derslere düzenli katılım	Hayır katılamadım		Evet, düzenli katılabildim		TOPLAM	
	Sayı(f)	Yüzde(%)	Sayı(f)	Yüzde(%)	Sayı(f)	Yüzde(%)
Kendime ait bilgisayarım yok	59	46,8	17	11	76	27
Evde ortak kullandığımız bir bilgisayar var	29	23	50	32,3	79	28,1
Kendime ait bilgisayar var	38	30,2	88	56,8	126	44,8
Toplam	126	100	155	100	281	100

χ^2 : 46,133 sd:2 p:;000

Ekonomik durum ve eğitim ilişkisinin sorgulandığı bir diğer soru ise öğrencilerin online derslere nasıl katıldığı ile ilgili sorudur. Ahmet Erdem Anadolu Lisesi öğrencilerinin hiç biri uygun ekipmanım olmadığı için derslere katılamıyorum seçeneğini işaretlememiştir ancak Öztimurlar Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin %14,8'i ekipman yetersizliğinden dolayı derslere katılamadığını belirtmiştir. Nitekim Tablo 5'te de görüldüğü gibi ekipmana sahip olma ve derslere katılım arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Kendine ait bilgisayarı bulunmayan öğrencilerin %46,8'i derslere düzenli katılım sağlayamadığını, kendine ait bilgisayarı olduğunu belirten öğrencilerin %56,8'i ise derslere düzenli katılabildiğini belirtmiştir.

Tablo 6: Aile Gelir Düzeyi ve Ailenin Eğitim Masraflarını Karşılama Durumu

Gelir Düzeyi	Ailem Masrafları Karşılama		Ailem Masrafları Karşılanmadı		TOPLAM	
	Karşılama		Karşılanmadı			
	Sayı (f)	Yüzde (%)	Sayı(f)	Yüzde (%)	Sayı(f)	Yüzde (%)

Bilmiyorum	1	1,9	7	3,1	8	2,8
0-2500 TL	24	45,3	22	9,6	46	16,4
2501-3000 TL	14	26,4	32	14,0	46	16,4
3001-3500 TL	7	13,2	16	7,0	23	8,2
3501-4000 TL	3	5,7	24	10,5	27	9,6
4001-5000 TL	0	0,0	36	15,8	36	12,8
5001 TL ve üstü	4	7,5	91	39,9	95	33,8
Toplam	53	100	228	100	281	100

χ^2 : 62,360 sd:6 p:.,000

Yapılan çalışmada öğrencilere yöneltilen bir diğer soru online eğitim sürecinde aileniz masrafları karşılamakta zorlandı mı sorusu olmuştur. Sorulan bu soru gelir düzeyi sorusu ile ilişkilendirilerek frekans ve yüzdelik dağılımı alınmıştır. Çıkan sonuçlara bakıldığında ailelerinin gelir düzeyi 0-2500 TL arasında olan öğrencilerin %45,3'ü evet seçeneğini işaretlerken, gelir düzeyi 5001 TL ve üstü olan öğrencilerin %39,9'unun hayır seçeneğini işaretlediği görülmektedir. Bu veriler bize ailelerin gelir düzeyi ile online eğitim sürecinde yapılan masraflar arasında yakın bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Eğitim sürecinde ders kitabı, soru bankası, yaprak test gibi kaynaklar öğrenilen konuyu daha verimli hale getirmektedir. Düzenlenen anket formunda öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde çeşitli kaynaklara ulaşmada sıkıntı yaşayıp yaşamadıkları öğrenilmek istenmiştir. Uzaktan eğitim sürecinde Ahmet Erdem Anadolu Lisesi öğrencilerinin %66,2'si yeterli kaynağa ulaşabildiğini belirtirken, Öztimurlar Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin %96,2'si bu süreçte yeterli kaynağa ulaşamadığını belirtmiştir.

Tablo 7: Eğitime Dair Kitap, Kalem vb. Harcamalar İçin Aylık Eğitime Ayrılan Bütçe

Bütçe	Ahmet Erdem Anadolu Lisesi		Öztimurlar Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi		Toplam	
	Sayı(f)	Yüzde (%)	Sayı(f)	Yüzde (%)	Sayı(f)	Yüzde (%)
0-100 TL	45	29,4	67	52,3	112	39,9
101-200 TL	45	29,4	24	18,8	69	24,6
201-300 TL	28	18,3	21	16,4	49	17,4
301-400 TL	14	9,2	8	6,3	22	7,8
401 TL ve üstü	21	13,7	8	6,3	29	10,3
Toplam	153	100	128	100	281	100

Anket formunda öğrencilere yöneltilen sorulardan biri aylık olarak eğitime ne kadar bütçe ayırdıkları ile ilgilidir. Ortaya çıkan bulgulara bakıldığında 0-100 TL aylık bütçe ayırdığını belirten öğrencilerin %52,3'ü Öztimurlar Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde okuyan öğrencilerdir. 401 TL ve üstü harcama yaptığını belirten öğrencilerin %13,7'si Ahmet Erdem Anadolu Lisesi'nde %6,3'ü ise Öztimurlar Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde öğrenim görmektedir.

Uygulanan anket formunda öğrencilere uzaktan eğitim sürecinde en çok zorlandıkları konu sorulmuştur. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin en çok zorlandıkları konular incelendiğinde, Öztimurlar Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencileri %63,2 internet erişimi, %82,8 ekipman (bilgisayar, tablet, telefon vb.) erişimi, %93,8 maddi yetersizlik, %54,5 okul ile iletişime geçememe seçeneklerini işaretlemişlerdir. Ahmet Erdem Anadolu Lisesi öğrencileri için işaretledikleri seçenekler bazında oranlar %36,8 internet erişimi, %17,2 ekipman erişimi, %6,3 maddi yetersizlik, %45,5 okul ile iletişime geçememe şeklindedir. Diğer bir deyişle sahip olunan sosyo-ekonomik durum öğrencilerin eğitime yönelik zorluk çektikleri konuları da şekillendirmektedir.

Ortaya çıkan sonuçlara bakıldığında Öztimurlar Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'ndeki öğrencilerin ekipman erişimi ve maddi yetersizlikler konularında sıkıntı yaşadığı görülmektedir. Bu öğrencilerin %8,6'sı düzenli olarak bir işte çalıştıklarını, %14,1'i bazen ihtiyaçları olduklarında çalıştıklarını, %76,6'sı çalışmadıklarını belirtmişlerdir. Ahmet Erdem Anadolu Lisesi öğrencilerinin %0,7'si bazen ihtiyacım olduğunda çalışıyorum, %99,3'ü çalışmıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir.

Tablo 8: Online Eğitim Sürecini Nasıl Tanımlarsınız?

Online eğitim sürecini nasıl tanımlarsınız?	Ahmet Erdem Anadolu Lisesi		Öztimurlar Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi		
	Sayı(f)	Yüzde (%)	Sayı(f)	Yüzde (%)	Toplam(%)
Stresli	51	52	47	48	100
Zorluklarla Dolu	42	49,4	43	50,6	100
Masraflı	4	20	16	80	100
Verimsiz	109	62,3	66	37,7	100
Verimli	16	41	23	59	100
Konforlu	58	78,4	16	21,6	100

Öğrencilerin online eğitim sürecine ilişkin görüşleri incelendiğinde Ahmet Erdem Anadolu Lisesi öğrencilerinin %52'si stresli, %49,4'ü zorluklarla dolu, %20'si masraflı, %62,3'ü verimsiz, %41,0'ı verimli, %78,4'ü konforlu şeklinde tanımlamıştır. Öztimurlar Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin %48'i stresli, %50,6'sı zorluklarla dolu, %80'i masraflı, %37,7'si verimsiz, %59'u verimli, %21,6'sı konforlu seçeneklerini işaretlemişlerdir. Sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan öğrencilerin bulunduğu

Ahmet Erdem Anadolu Lisesi öğrencilerinin yarısından fazlası (%78,4) için online eğitim sürecinin konforlu olarak algılandığı görülmektedir.

Sonuç

Günümüzde eğitimin önemi artık nerdeyse her toplum tarafından anlaşılmakta ve yapılan çalışmalar eğitimin önemli birçok işlevini ortaya koymaktadır. Eğitim sadece bireysel gelişim sağlamanın çok ötesinde olup toplumsal olarak kalkınma ve ilerlemenin temel anahtarlarından biri olarak görülmektedir. Eğitim süreci çok yönlü bir şekilde araştırılan ve çeşitli bakış açılarıyla ele alınan bir süreçtir. Cinsiyetler arası eşitlik, okutulan derslerin çağın koşullarına uygun olması, bilgilerin güncellenmesi, eğiticilerin yetiştirilmesi, okulda kullanılan ekipman ve cihazlar gibi pek çok konu tartışılmakta ve yapılan çalışmalarla sürece katkı sunulması amaçlanmaktadır. Bu noktada eğitim konusunda tartışılan ve öne çıkan durumdan biri de sosyo-ekonomik durumdur. Buradan hareketle eğitim süreci boyunca öğrencilerin sahip olduğu ekonomik durumum eğitim üzerindeki etkisini ortaya koyan pek çok araştırma mevcuttur (Aygül, 2018: 83-84; Çelenk, 2003: 37; Çelik, 2014: 265-266; Erkan, 2011: 194; Sarier, 2016: 619; Özdemir ve Gelbal, 2014: 52).

Vazgeçilmesi mümkün olmayan temel kurumsal faaliyetlerin başında gelen eğitim süreci yaşanan pandemi ile birlikte yeni döneme göre yeniden şekillenmiştir. Pandemi öncesinde var olan sosyo-ekonomik durum kaynaklı eşitsizlik alanı pandemi ile birlikte daha da derinleşmiştir. Söz konusu çalışma pandemi sürecinde sosyo-ekonomik faktörlerin öğrenciler üzerindeki etkisini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Buradan hareketle yapılan çalışmaya katılan öğrencilerin %35,2'sinin kadın ve %64,8'inin erkek olduğu görülmüştür. Çalışmaya katılan öğrencilerin %54,4'ü Nilüfer, %45,6'sının Osmangazi semtinde ikamet etmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin anne ve baba mesleği sorgulandığında en büyük farkın memur mesleğinde olduğu görülmüştür. Üst sosyo-ekonomik düzeyi temsil eden okul öğrencilerinin hem anne (%24,2) hem de baba (%30,7) mesleği olarak memur oranının yüksek olduğu görülmüştür. Aile mesleği konusunda bir diğer önemli nokta alt sosyo-ekonomik durumu temsil eden okul öğrencilerinin yarısından fazlasının anne mesleğinin (%68,8) ev hanımı olmasıdır. Çalışmaya katılan öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyleri incelendiğinde en düşük gelir olarak yer alan 0-2500 TL seçeneğini işaretleyen öğrencilerin daha fazla (%32) Öztimurlar Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde olduğu görülmektedir. En yüksek gelir düzeyi olarak 5001 TL ve üstü seçeneğini seçenlerin %54,2 oranla Ahmet Erdem Anadolu Lisesi'nde olduğu görülmektedir. Bu durum ile birlikte çalışmanın sosyo-ekonomik düzey temsilleri de temellendirilmiştir.

İnternete erişim pandemi sürecinde öğrenciler için sorun yaşanan alanlardan biri olmuştur. Derslerin uzaktan eğitim yolu ile yapılması internet erişimini gerekli kılmıştır. Bu noktada Ahmet Erdem Anadolu Lisesi öğrencilerinin neredeyse tamamı

na yakınında (%96,7) internet sorununun bulunmadığı görülmüştür. Pandemi süreci ve sonrasında eğitimde internet erişiminin kolaylaşması ve yaygınlaşması adına gerekli girişimlerin yapılmasının oldukça önemli olduğu düşünülmektedir. Çakın, Külekçi ve Akyavuz'un (2020) yaptığı "Covid-19 Süreci ve Eğitime Yansıması: Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi" başlıklı çalışmada ortaya koyulan öneriler arasında da tüm öğrenci ve veliler için belirli platformlarda kullanılmak üzere ücretsiz internet hizmeti verilmesi ve internetin olmadığı kırsal alanlar için uydu internet sağlanması yer almaktadır. Türkiye'nin her yerinden internet erişiminin sağlanmasına yönelik öneri Can'ın gerçekleştirdiği "Coronavirüs (Covid-19) Pandemisi ve Pedagojik Yansımaları: Türkiye'de Açık ve Uzaktan Eğitim Uygulamaları" (2020: 44) başlıklı çalışmada da mevcuttur. İnternet erişim sorunsalından sonra belki de karşılaşılan en büyük sorun alanlarından biri de uzaktan eğitim sürecinde gerekli ekipmana sahip olup olmama durumudur. Nitekim Ahmet Erdem Anadolu Lisesi öğrencilerinin %74,6'sı ve Öztimurlar Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin %25,4'ü bilgisayarının olduğunu belirtmiştir.

Bilgiye erişimde kolaylık sağlayacak internet ve bilgisayar sahibi olma gibi imkanların Ahmet Erdem Anadolu Lisesi öğrencilerinde daha fazla olduğu saptanmıştır. Bu durumun ekonomik farklılıklardan kaynaklandığı bir gerçektir. Söz konusu ekonomik sebepler ile ilgili olarak eğitim konusunda yoksunluk yaşayan öğrencilerin güçlendirilmesi ve kaynaklar konusunda zenginleştirilmesi eğitimde eşitlik felsefesinin bir gerekliliği olarak karşımızda durmaktadır. Ailenin sosyo-ekonomik düzeyinin düşük olması sadece çocuğun eğitime erişim imkanları üzerinde değil aynı zamanda eğitim hayatının bütününe etki eden süreçte de belirleyici bir etkidir. Nitekim Argon ve Kıyıcı'nın (2012: 92) "İlköğretim Kurumlarında Ailelerin Eğitim Sürecine Katılımlarına Yönelik Öğretmen Görüşleri" başlıklı çalışmasında sosyo-ekonomik durumun kötü olması ailenin eğitim sürecine katılımını olumsuz etkileyen bir parametre olarak ortaya koyulmuştur. Benzer bir çalışma da Akkurt ve Karabağ Köse (2019: 10) tarafından gerçekleştirilen "Öğrenci Başarısının Okul, Öğretmen ve Aileyle İlgili Değişkenler Açısından İncelenmesi" adlı çalışmadır. Yapılan çalışmada okul, öğretmen ve aile değişkenlerinin öğrencilerin okul başarıları üzerindeki etkisi incelenmiştir. Öğretmen liderliği, okul yaşam kalitesi, okul türü, okul ve ailelerin sahip olduğu sosyo-ekonomik düzey değişkenleri bütüncül bir model ile ele alındığında sonuç olarak en güçlü değişkenin ailelerin sahip olduğu sosyo-ekonomik düzey olduğu görülmüştür.

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin verimli eğitim almaları konusunda derse düzenli katılımları önemli bir noktadır. Derse düzenli katılımı sağlayan faktörlerden biri bahsedildiği gibi yeterli ekipmana sahip olmaktır. Anketten elde edilen veriler sonucunda bilgisayara sahip olma ile derse düzenli katılım arasında anlamlı bir farklılık olduğu çıkan sonuçta görülmüştür. Nitekim Yelgün ve Karaman'ın (2015: 261-262)

“Düşük Sosyoekonomik Düzeydeki Mahallede Bulunan Bir İlköğretim Okulunda Akademik Başarıyı Düşüren Faktörler Nelerdir?” başlıklı çalışmada Erzurum il merkezinde düşük sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerin çocuklarının gittiği bir okulda akademik hayatı olumsuz etkileyen unsurlar araştırılmış ve bu unsurların başında düşük sosyo-ekonomik koşulların geldiği görülmüştür. Benzer şekilde Köse’nin (2007: 16) yaptığı “Aile Sosyoekonomik ve Demografik Özellikleri İle Okul ve Özel Dershanenin Liselere Giriş Sınavına Katılan Öğrencilerin Akademik Başarıları Üzerindeki Etkileri” başlıklı çalışmada elde edilen veriler yapılan çalışmayı destekler niteliktedir. Çalışmada dershaneye giden öğrencilerin gitmeyen öğrencilere göre Türkçe-Matematik dersi başarı düzeyleri daha yüksektir. Diğer bir deyişle ekonomik olarak güçlü olan ve ders hane desteği alabilen öğrencilerin diğer öğrencilere göre daha avantajlı bir durumda olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin eğitim-öğretim materyallerine ayırdıkları bütçe sorgulandığında ise Öztimurlar Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin yarısından çoğunun (%52,3) eğitim için 100 TL ve altı bütçe ayırdıkları saptanmıştır. Buradan hareketle eğitime ayrılan bütçe ve sosyo-ekonomik durum arasında doğru orantının olduğu söylenebilir. Nitekim öğrencilere uzaktan eğitim sürecinde en çok zorlandıkları konu sorulmuş ve verilen cevaplar değerlendirildiğinde Öztimurlar Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin %93,8’inin maddi yetersizlik seçeneğini işaretlediği görülmüştür. Bununla beraber bu öğrencilerin %8,6’sı düzenli olarak çalıştıklarını, %14,1’i bazen ihtiyaçları olduklarında çalıştıklarını belirtmişlerdir. Son olarak öğrencilere uzaktan eğitim sürecini değerlendirmelerine ilişkin bir soru yöneltilmiştir. Sunulan seçeneklerde en çok tercih edilen durumlar Ahmet Erdem Anadolu Lisesi öğrencileri için sürecin daha çok konforlu (%78,4) olduğu yönündedir. Öztimurlar Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencileri ise süreci daha çok masraflı (%80) olarak tanımlamışlardır.

Örneklem grubunda yer alan her iki okul öğrencilerinin neredeyse yarısı (Ahmet Erdem Anadolu Lisesi %49,4; Öztimurlar Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi %50,6) sürecin zorluklarla dolu olduğu seçeneğini işaretlemişlerdir. Yaşanan bu zorlu süreçte öğrencilere daha fazla motivasyon kaynaklı rehberlik hizmeti verilmesinin oldukça önemli olduğu düşünülmektedir. Bu durum özellikle umutsuzluk, çaresizlik ya da stresle başa çıkma becerilerinin geliştirilmesi gibi durumlar için gereklilik teşkil etmektedir. Nitekim Kara’nın (2020: 170) yaptığı “Pandemi Sürecindeki Öğrenci Deneyimleri: Bakırköy İlçesi Örneği” adlı çalışmanın sonuçları da bu bulguyu destekler niteliktedir. Kara’nın çalışmasında göre öğrencilerin pandemi sürecinde motivasyona ihtiyaç duydukları saptanmıştır.

Yapılan çalışma sonucunda eğitime engel oluşturan durumların bir bütün olarak ele alınması, bu sorunlar karşısında yeni düzenlemelerin yapılması ve sosyal politika uygulamalarının geliştirilmesi oldukça önemli görülmektedir. Yapılan çalışma

eğitime erişim konusunda sosyo-ekonomik durumu konu almıştır ancak pandemi süreci boyunca sosyo- ekonomik durum kadar farklı pek çok unsur (toplumsal cinsiyet, kültür vb.) eğitime erişim konusunda ayrıca sorun alanı oluşturmuştur. Bu anlamda yapılan çalışma farklı sosyal patoloji alanları göz önünde bulundurularak geliştirilebilir noktada yer almaktadır.

KAYNAKÇA

- Akkurt, Z. ve Karabağ K., E. (2019). Öğrenci başarısının okul, öğretmen ve aileyle ilgili değişkenler açısından incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi*, 47, 1-16.
- Argon, T. ve Kıyıcı, C. (2012). İlköğretim kurumlarında ailelerin eğitim sürecine katılımlarına yönelik öğretmen görüşleri. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi*, (19), 80-95.
- Aygül, H. H. (2018). Eğitime erişim, yoksulluk ve formel/enformel iş-gücü olarak üniversite gençliği: "İstihdam için mi eğitim? Eğitim için mi istihdam?". *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları*, 8(1), 58-87.
- Balcı, Y. ve Çetin, G. (2020). Covid-19 pandemi sürecinin Türkiye'de istihdama etkileri ve kamu açısından alınması gereken tedbirler. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler*, 19(37), 40-58.
- Bingül, B. A., Türk, A., ve Ak, R. (2020). Covid-19 bağlamında tarihteki büyük salgınlar ve ekonomik sonuçları. *Electronic Turkish Studies*, 15(4), 189-200.
- Can, E. (2020). Coronavirüs (Covid-19) pandemisi ve pedagojik yansımaları: Türkiye'de açık ve uzaktan eğitim uygulamaları. *Açık Öğretim Araştırmaları ve Uygulamaları*, 6(2), 11-53.
- Carnol, M. ve Tural, N. (1989). Eğitim ve ekonomi ilişkisi. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences*, 22(1), 485-504.
- Çakın, M.; Külekçi, E. ve Akyavuz, E. (2020). Covid-19 süreci ve eğitime yansıması: öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 6(2), 165-186.
- Çakmak, Ö. ve Hevedanlı, M. (2005). Eğitim ve fen-edebiyat fakülteleri biyoloji bölümü öğrencilerinin kaygı düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler*, 4(14), 115-127.
- Çelenk, S. (2003). Okul-aile işbirliği ile okuduğunu anlama başarısı arasındaki ilişki. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi*, 24, 33-39.

- Çelik, Ç. (2014). Sosyal sermaye, ebeveyn ağları ve okul başarısı. *Cogito*, 76, 265-290.
- Eğri, T. ve Doğaner, A. (2020). Covid-19 ve ekonomik kriz: Kobilere özelinde bir değerlendirme ve politika önerileri. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler*, 19(37), 128-145.
- Erkan, S. (2011). Farklı sosyoekonomik düzeydeki ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula hazır bulunuşluklarının incelenmesi, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi*, 40, 186-197.
- Kara, Y. (2020). Pandemi sürecindeki öğrenci deneyimleri: Bakırköy ilçesi örneği. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları*, 7(7), 165-176.
- Kırmızıgül, H. G. (2020). Covid-19 salgını ve beraberinde getirdiği eğitim süreci. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları*, 7(5), 283-289.
- Köse, R. (2007). Aile sosyoekonomik ve demografik özellikleri ile okul ve özel dershanenin liselere giriş sınavına katılan öğrencilerin akademik başarıları üzerindeki etkileri, *Eğitim Bilim Toplum*, 5(17), 46-77.
- Özdemir, B. ve Gelbal, S. (2014). PISA 2009 sonuçlarına göre öğrenci başarısını etkileyen faktörlerin kanonik ortak etki analizi ile incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 39(175), 41-57.
- Özden, K. ve Özmat, M. (2014). Salgın ve kent: 1347 veba salgınının Avrupa’da sosyal, politik ve ekonomik sonuçları. *İdealkent*, 5(12), 60-87.
- Parıldar, H. (2020). Tarihte bulaşıcı hastalık salgınları. *Tepecik Eğitim ve Araştırma Hastanesi*, 30, 19-26.
- Sarıer, Y. (2016). Türkiye’de öğrencilerin akademik başarısını etkileyen faktörler: bir meta-analiz çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi*, 31(3), 609-627.
- Yelgün, A. ve Karaman, İ. (2015). Düşük sosyoekonomik düzeydeki mahallede bulunan bir ilköğretim okulunda akademik başarıyı düşüren faktörler nelerdir?. *Eğitim ve Bilim*, 40, 251-268.

İnternet Kaynakları

- URL-1:<https://tr.euronews.com/2021/09/17/oecd-raporu-sosyo-ekonomik-durumun-ogrenci-basar-s-n-en-fazla-etkiledigi-ulke-turkiye> (Erişim Tarihi: 08.10.2021).
- URL-2:<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Income-and-Living-Conditions-Survey202037404#:~:text=E%C5%9Fde%C4%9Fer%20hanehalk%C4%B1%20kullan%C4%B1labilir%20fert%20medyan,artarak%20%15%2C0%20oldu> (Erişim Tarihi: 07.10.2021).
- URL-3:<https://en.unesco.org/news/starTLing-digital-divides-distance-learning-emerge>

(Erişim Tarihi: 17.10.2021).

URL-4:<https://www.oecd.org/education/Turkey-coronavirus-education-country-note.pdf> (Erişim Tarihi: 08.10.2021).